

Vetenskap
och
Folkbildning

Årets folkbildarpris 2022 går till Sabaton

Hedersomnämning till Matilda Skarehag och Eva Ejdeholt

Till Årets förvillare 2022 utses Expressen och Aftonbladet

Årets folkbildare 2022 är Sabaton

Föreningen Vetenskap och Folkbildning har utsett hårdrocksbandet Sabaton till Årets folkbildare år 2022. Sabaton får priset för att de framställer historiska skeenden på ett bra och korrekt sätt. De ger sin publik mer information än vad som ryms i deras sångtexter.

Det är inte unikt att skildra historiska händelser i sånger. Sabaton är dock medvetna om att de inte är historiker utan förlitar sig på den expertis som finns för att kunna skildra historiska skeenden så korrekt som möjligt. De förstår också att historia är ett ämne där nya upptäckter kan innebära att vad vi vet idag kan ändras. Sina insikter förmedlar de till sin publik genom möjligheten till fördjupning, både med detaljerade artiklar på bandets hemsida och deras Youtubekanal *Sabaton History Channel*. Albumet *The War to End All Wars* släpptes under 2022 och skildrar första världskriget ur olika aspekter – från soldaters fasor på leriga slagfält till det storpolitiska spelet bakom kulisserna. Sålunda har bandet under många år fått människor att intressera sig för historia och bättre förstå historia som vetenskap på ett sätt som ingen vanligtvis förväntar sig av musiktartister.

— *Sabaton kombinerar sin artistgärning med folkbildning på ett helt unikt sätt. I en värld där vi översvämmas av fake news och konspirationsteorier så levereras faktagranskad information från det sista håll många hade väntat sig – ett hårdrocksband*, säger Pontus Böckman, ordförande för Vetenskap och Folkbildning.

För sina insatser som folkbildare erhåller bandet Sabaton Vetenskap och Folkbildnings utmärkelse Årets folkbildare 2022 och en prissumma på 50 000 kronor.

Hedersomnämning till journalisterna Matilda Skarehag och Eva Ejdeholt

Vetenskap och Folkbildning ger även ett hedersomnämning till journalisterna Matilda Skarehag och Eva Ejdeholt på dagstidningen Nerikes Allehanda baserad i Örebro med Anders Nilsson som chefredaktör och ansvarig utgivare. Journalisterna har avslöjat hur alternativterapeuter mot rådande lagstiftning påstått sig kunna behandla cancer, har framfört osaklig skrämpropaganda mot Covid-19-vaccin och ställt felaktig diagnos om bristsjukdomar. Reportagen avslöjar direkt hälsovådlig humbug och grov pseudovetenskap inom alternativmedicin.

Hedersomnämning åtföljs av ett diplom och 5 000 kronor.

Fullständig motivering för Folkbildarpriset och hedersomnämning finns [här](#).

Årets förvillare 2022 är Expressen och Aftonbladet för blandning av spekulationer och fakta om sjukdomar

Utmärkelsen Årets förvillare 2022 tilldelas Expressen och Aftonbladet. De får utmärkelsen för hälsoartiklar om särskilt sköldkörteln och i synnerhet hypotyreoos (underfunktion i sköldkörteln) där enskilda patienters fallhistorier ställs mot medicinska experters bedömningar.

Tidningsartiklar har gett stor uppmärksamhet åt patienthistorier som är förhållandevis ovanliga och där patienterna beskriver eller förespråkar specifika behandlingar eller livsstilsförändringar med tvivelaktig evidensbas. En av de intervjuade patienterna beskriver sig som fasteterapeut och är diplomerad av en entreprenör som tidigare utsetts till Årets förvillare. När mindre representativa patientfall ställs mot expertisens helhetssyn och tillgång till omfattande statistik uppstår en obalans som är svårbedömd för oinsatta läsare. Läsare med hypotyreoos kan frestas att experimentera med sina behandlingar och därmed utsätta sig själva för risker. Det verkar som vissa journalister inte själva gjort källgranskning och rimlighetsbedömning eller ens läst tidningens egna expertintervjuer. Det är särskilt anmärkningsvärt att Expressens journalister inte konsulterar tidningens två utmärkta medicinjournalister som båda tidigare belönats med folkbildarpriset från Vetenskap och Folkbildning.

— *Det är djupt olyckligt att tidningar med så stort genomslag som Expressen och Aftonbladet ger utrymme för den här typen av anekdoter. Det är tydligt att man prioriterar sensationella historier framför att förmedla vad som är vetenskapligt belagt. Paradoxalt nog så förvåras det hela av att man ibland också publicerar artiklar som är vederhäftiga. Genom att blanda och ge på det här sättet blir det ytterst svårt att avgöra vilken information som går att lita på,* säger Pontus Böckman, ordförande för Föreningen Vetenskap och Folkbildning.

Fullständig motivering för Förvillarpriset finns [här](#).

Kontaktpersoner:

Om Årets folkbildare: Per Johan Råsmark, per-johan.rasmak@vof.se, tel: 0705778158
Pontus Böckman, ordforande@vof.se, tel: 0729-72 13 84

Om Årets förvillare: Östen Ljunggren, osten.ljunggren@medsci.uu.se, tel: 072-350 70 61
Mats Reimer, reimer@telia.com, tel: 070-324 04 30

Presskontakt: Dan Katz, dan.katz@vof.se, tel: 0708-36 08 83

Ordförande: Pontus Böckman, ordforande@vof.se, tel: 0729-72 13 84

Om utmärkelserna:

Föreningen Vetenskap och Folkbildning (VoF) grundades 1982 och är en ideell förening som har till uppgift att främja folkbildning om vetenskapens metoder och resultat. Särskilt tar föreningen som sin uppgift att i en fri opinionsbildning bekämpa de felaktiga föreställningar som förekommer i frågor som kan avgöras vetenskapligt.

Till Årets folkbildare kan den utses som i Sverige under året bidragit till det mödosamma och långsiktiga arbetet med att göra vetenskapens metoder och resultat kända för en större allmänhet. Särskild vikt ska fästas vid insatser för att skapa förståelse för vetenskapens begränsningar och för behovet av kritiskt tänkande inom vetenskapen.

Till Årets förvillare kan den utses som i Sverige under året, frivilligt eller av grov oaktsamhet, bidragit till att skapa förvirring och oklarhet om vetenskapens metoder och resultat. Särskild vikt ska fästas vid insatser för att främja auktoritetstro och en okritisk inställning till sådant som sägs i vetenskapens namn.